

IEVADRAKSTS

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2012. gada 3. maija sanāksmē nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes. Gaidāms, ka 2012. gadā inflācija saglabāsies virs 2%. Tomēr Padome paredz, ka politikai svarīgajā termiņā cenu dinamika saglabāsies cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Atbilstoši šādai situācijai saglabājas ierobežots monetārās ekspansijas pamattempis. Par pirmo ceturksni pieejamie rādītāji joprojām liecina par ekonomiskās aktivitātes stabilizāciju zemā līmenī. Jaunākie apsekojuma rādītāji par euro zonu liecina, ka joprojām valda nenoteiktība. Gaidāms, ka gada laikā ekonomiskā aktivitāte pakāpeniski atjaunosies. Vienlaikus tautsaimniecības perspektīvu joprojām ietekmē lejupvērstie riski.

Euro zonas tautsaimniecības inflācijas gaidas joprojām stabili atrodas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Dažu pēdējo mēnešu laikā Eurosistēma īstenojusi gan standarta, gan nestandarta monetārās politikas pasākumus. Šis pasākumu kopums palīdzējis gan finanšu videi, gan monetārās politikas transmisijai. Turpmākās norises tiks rūpīgi uzraudzītas, paturot prātā, ka visi monetārās politikas nestandarta pasākumi būtībā ir pagaidu pasākumi un ka Padome, rīkojoties apņēmīgi un laikus, saglabā visas iespējas nodrošināt cenu stabilitāti vidējā termiņā.

Kas attiecas uz tautsaimniecības analīzi, par 1. ceturksni pieejamie rādītāji joprojām liecina par ekonomiskās aktivitātes stabilizāciju zemā līmenī. Jaunākie euro zonas apsekojuma dati liecina, ka joprojām valda nenoteiktība. Vienlaikus ir pazīmes, kas apstiprina, ka globālā atveseļošanās turpinās. Ilgāka termiņa skatījumā Padome joprojām gaida, ka gada laikā euro zonas tautsaimniecība pakāpeniski atveseļosies un to veicinās ārējais pieprasījums, ļoti zemās īstermiņa procentu likmes euro zonā un visi pasākumi, kas veikti euro zonas tautsaimniecības pienācīgas darbības stimulēšanai. Tomēr gaidāms, ka spriedzes saglabāšanās dažos euro zonas valsts parāda tirgos un tās ietekme uz kreditēšanas nosacījumiem, kā arī finanšu un nefinanšu sektorā notiekošais bilanču koriģēšanas

process un augstais bezdarba līmenis joprojām palēninās ekonomiskās izaugsmes pamattempu.

Šo tautsaimniecības perspektīvu joprojām ietekmē lejupvērstie riski, īpaši saistībā ar spriedzes pastiprināšanos euro zonas parāda tirgos un tās iespējamu tālāku izplatīšanos euro zonas reālajā tautsaimniecībā, kā arī saistībā ar turpmāku preču cenu kāpumu.

Saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi euro zonas SPCI gada inflācija 2012. gada aprīlī bija 2.6% (iepriekšējos četros mēnešos – 2.7%). Gaidāms, ka 2012. gadā inflācija saglabāsies virs 2% galvenokārt enerģijas cenu kāpuma un netiešo nodokļu palielināšanas dēļ. Pamatojoties uz pašreizējām biržā tirgoto preču nākotnes līgumu cenām, 2013. gada sākumā gada inflācijai atkal vajadzētu sarukt zem 2%. Tāpēc Padome īpaši uzmanīgi sekos, vai neparādās pazīmes, ka enerģijas cenu kāpums ietekmē algas, peļņu un vispārējo cenu noteikšanu. Taču, vērtējot turpmākās norises, pieticīgas ekonomiskās izaugsmes apstākļos euro zonā un ņemot vērā pienācīgi stabilizētās ilgtermiņa inflācijas gaidas, pamatā esošajam cenu spiedienam joprojām vajadzētu būt ierobežotam.

Vēl arvien var uzskatīt, ka SPCI inflācijas prognožu riski turpmākajos gados ir kopumā līdzsvaroti. Augšupvērstie riski attiecas uz augstākām, nekā gaidīts, preču cenām un netiešo nodokļu kāpumu, turpretī lejupvērstie riski – uz vājāku, nekā gaidīts, ekonomiskās aktivitātes dinamiku.

Monetārās analīzes rezultāti liecina, ka saglabājies ierobežots monetārās ekspansijas pamattempa, pēdējos mēnešos nedaudz palielinoties pieauguma tempam. M3 gada kāpuma temps 2012. gada martā bija 3.2% (februārī – 2.8%). Kopš janvāra vērojama banku noguldījumu bāzes nostiprināšanās.

Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas datiem) martā bija attiecīgi 0.5% un 1.7% – nedaudz lēnāks nekā februārī. Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikums salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi gandrīz nemainījās.

Līdz martam pieejamie monetārie rādītāji un kredītu atlikuma dati apstiprina, ka vērojama finanšu nosacījumu vispārēja stabilizēšanās un attiecīgi, kā paredzēts, ar mūsu pasākumu palīdzību izdevies izvairīties no kredītiestāžu bilanču krasām un haotiskām korekcijām. Šajā kontekstā banku veiktās kreditēšanas aprīļa apsekojums liecina, ka 2012. gada 1. ceturksnī salīdzinājumā ar 2011. gada beigām būtiski samazinājusies euro zonas banku veiktā neto izteiksmē stingrāku kreditēšanas nosacījumu noteikšana gan attiecībā uz aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām, gan mājsaimniecībām izsniegtajiem aizdevumiem, arī pamatojoties uz uzlabojumiem banku finansēšanas nosacījumos. Banku veiktās kreditēšanas apsekojumā norādīts arī, ka kredītu pieprasījums 2012. gada 1. ceturksnī joprojām bija ierobežots, atspoguļojot vājo ekonomisko aktivitāti un nefinanšu sektoros notiekošo bilanču koriģēšanas procesu. Būs vajadzīgs laiks, lai Eurosistēmas nestandarta pasākumu veicinošā ietekme pilnībā izpaustos un, atjaunojoties pieprasījumam, pozitīvi ietekmētu kreditēšanas pieaugumu. Šajā kontekstā jāatzīmē, ka norēķins par otro ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 gadi tika veikts tikai 2012. gada 1. martā.

Nākotnes perspektīvā ir svarīgi, lai bankas arī turpmāk stiprinātu pretestības spēju, t.sk. nesadalot peļņu. Banku bilanču stabilitāte būs noteicošais faktors, kas stimulēs gan atbilstošu tautsaimniecības kreditēšanu, gan visu finansēšanas kanālu normalizēšanos.

Apkopojot minēto, tautsaimniecības analīzes rezultāti liecina, ka cenu dinamikai vidējā termiņā vajadzētu saglabāties cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Salīdzinājums ar monetārās analīzes sniegtajām norādēm apstiprina šādu situāciju.

Euro zonā ir ļoti svarīgi nodrošināt fiskālo ilgtspēju un ilgtspējīgu izaugsmi. Lielākā daļa euro zonas valstu 2011. gadā panāca ievērojamu progresu fiskālās konsolidācijas jomā. Lai gan nepieciešamā visaptverošā fiskālā korekcija ietekmē tautsaimniecības izaugsmi tuvākajā laikā, tās sekmīga īstenošana veicinās valsts finanšu ilgtspēju un tādējādi – valsts riska prēmiju samazinājumu. Tā kā uzlabojas uzticēšanās fiskālajām bilancēm, jāveicina arī privātā sektora darbība, atbalstot privātos ieguldījumus un vidēja termiņa izaugsmi.

Vienlaikus ar fiskālo konsolidāciju jāuzlabo izaugsme un izaugsmes potenciāls euro zonā, veicot izšķirošas strukturālās reformas. Šajā kontekstā, veicinot uzņēmējdarbību, ļoti svarīga ir jaunu uzņēmumu izveide un darbvietu radīšana. Politika, kas vērsta uz konkurences uzlabošanu produktu tirgos un uzņēmumu darba samaksas un nodarbinātības pielāgošanās spējas palielināšanu, veicinās inovācijas, sekmēs darbvietu radīšanu un atbalstīs ilgāka termiņa izaugsmes perspektīvas. Reformas šajās nozarēs ir īpaši svarīgas valstīs, kurās bijuši lieli zaudējumi izmaksu konkurētspējas jomā un kurās jāveicina darba ražīgums un jāuzlabo tirdzniecības rādītāji.

Attiecībā uz korekciju procesu euro zonā – kā liecina citu lielu valūtas zonu pieredze, tautsaimniecības attīstības reģionālās atšķirības ir normāla iezīme. Tomēr pēdējo 10 gadu laikā dažās euro zonas valstīs izveidojusies būtiska nelīdzsvarotība, un tā pašlaik tiek koriģēta.

Kas attiecas uz ECB monetārās politikas nostāju, tai galvenokārt jāpievērš uzmanība euro zonai. ECB monetārās politikas galvenais mērķis vēl arvien ir saglabāt cenu stabilitāti vidējā termiņā. Tas ir labākais monetārās politikas ieguldījums, lai veicinātu izaugsmi un darbvietu radīšanu euro zonā.

Atsevišķu euro zonas valstu atšķirību novēršana ir valstu valdību uzdevums. Tām jāsteno noteikti politikas pasākumi, lai novērstu būtisku nelīdzsvarotību un neaizsargātību fiskālajā, finanšu un strukturālajā jomā. Padome konstatējusi, ka daudzās valstīs panākts progress, taču dažām valdībām jāsteno vērienīgāki pasākumi. Kopējās interesēs ir nodrošināt stabilu fiskālo bilanci, finanšu stabilitāti un konkurētspēju visās euro zonas valstīs.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā aplūkoti un novērtēti galvenie elementi fiskālajā līgumā, kas ir daļa no jaunā Līguma par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā. Otrajā rakstā nesenā finanšu krīze ASV un euro zonā salīdzināta ar Japānas 20. gs. 90. gadu pieredzi.